

Вих. №16 від 14 січня 2025 року

Кабінет Міністрів України
вул. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008

Міністерство юстиції України
вул. Архітектора Городецького, буд. 13, м.
Київ, 01001

**Комітет Верховної Ради з питань
правової політики**
вул. М.Грушевського, 5, м. Київ, 01008

**Комітет Верховної Ради з питань
правоохоронної діяльності**
вул. М.Грушевського, 5, м. Київ, 01008

**Щодо законопроекту № 12367 від 30.12.2024
про скасування строків досудового розслідування
як підстави закриття кримінального провадження**

Асоціація правників України (далі також – Асоціація, АПУ) є всеукраїнською неурядовою організацією. З моменту свого заснування у 2002 році головною метою АПУ є зміцнення верховенства права в Україні, сприяння захисту прав людини та розвитку юридичної професії. Асоціація об'єднує понад 8000 членів різних юридичних спеціальностей, має 22 регіональних відділення та 26 профільних комітетів.

Асоціація, зокрема Комітет АПУ кримінального та кримінально-процесуального права (далі – Комітет АПУ), звертається до Вас, аби висловити занепокоєння наших членів та української правничої спільноти в цілому щодо можливого прийняття законодавчих змін в кримінальному процесуальному законодавстві, якими скасовується така підстава для закриття кримінального провадження як сплив строку досудового розслідування після повідомлення особі про підозру (законопроект № 12367 від 30.12.2024¹; далі також – Законопроект).

Ми поділяємо прагнення до вдосконалення української правової системи, проте вважаємо зазначені зміни такими, що можуть лише нашкодити становленню справедливого та ефективного правосуддя в Україні.

¹ <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/55533>

ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ

AEQUO ASTERS AVELLUM INTEGRITES

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРИ

 GreenbergTraurig Linklaters WHITE & CASE

 LCF MORIS SAYENKO
KHARENKO Sokolovsky
and Partners 2QB¹

ПАРТНЕРИ

 EVERLEGAL SIS GROUP

Впровадження подібних змін без належної оцінки їхнього впливу на практику правозастосування створить ризики систематичних порушень прав людини, посилення обвинувального ухилу та ще більшого зниження довіри громадян до правоохоронних органів і судової системи.

Існування розумних строків досудового розслідування є необхідним елементом належної правової процедури притягнення особи до кримінальної відповідальності

Існування строків досудового розслідування після повідомлення про підозру зумовлено необхідністю виконання закріпленого в ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) завдання будь-якого кримінального провадження, а саме *забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду і застосування належної правової процедури.*

Іншими словами, строки досудового розслідування після повідомлення про підозру потрібні для того, щоб забезпечити рівновагу між потребами сторони обвинувачення у повному об'єктивному розслідуванні та правом особи у дотриманні розумних строків застосування кримінального примусу.

Водночас самого існування строків досудового розслідування після повідомлення особі про підозру недостатньо. Повинен існувати ефективний запобіжник від недобросовісних дій/бездіяльності органів досудового розслідування та прокуратури в разі недотримання таких строків. На наше переконання, належними та ефективними запобіжниками є закріплені в КПК можливість закриття кримінального провадження у зв'язку зі спливом вищезазначених строків та судовий контроль за строками досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Чинний КПК містить таку підставу для закриття кримінального провадження як закінчення строків досудового розслідування. Це забезпечує сторону захисту та суд надважливим інструментом для контролю за недобросовісними діями сторони обвинувачення.

Подібні правові механізми в тому чи іншому вигляді, до прикладу, існують також і в США, Сполученому Королівстві, Німеччині та Франції. Тобто підхід нашої держави не є таким, що суттєво відрізняється від підходів іноземних партнерів.

Скасування підстави для закриття провадження у зв'язку зі спливом строків досудового розслідування, а також часткове чи повне скасування судового контролю за цими строками створить значні ризики зловживань із боку правоохоронних органів без належного судового контролю, що призведе до порушення таких загальних засад кримінального провадження як забезпечення права на захист, доступ до правосуддя та розумність строків, а також створення умов для тривалого та невиправданого перебування особи в статусі, що обмежує її права, – в статусі підозрюваного.

До того ж, судовий контроль є невід'ємним елементом дотримання принципу змагальності в кримінальному процесі. Звуження судового контролю, призведе до обмеження прав підозрюваних, зокрема на дотримання розумних строків під час досудового розслідування.

Нагадаємо, що Україна є лідером серед країн за кількістю рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) за порушення частини 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме в частині тривалості кримінальних проваджень.²

При цьому твердження про неможливість забезпечення належного судового контролю за строками досудового розслідування після повідомлення про підозру не є маніпулятивним, адже зумовлено не тільки скасуванням відповідної правової підстави для закриття кримінального провадження, а й станом нинішньої правоохоронної системи, яка, на наш погляд, ще не готова до таких радикальних реформ.

Роль адвокатури як невід'ємної частини правосуддя не може бути знехтувана

² https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Stats_violation_2022_ENG

Такі законодавчі ініціативи висвітлюють ще одну важливу проблему функціонування «трикутника правосуддя» в Україні — недостатнє врахування ролі адвокатури. Це викликає занепокоєння, адже адвокатура, відповідно до статті 131-2 Конституції України, поряд із судом та прокуратурою, є невід’ємною частиною системи правосуддя.

Адвокати відіграють ключову роль у забезпеченні прав людини, захисті інтересів підозрюваних, обвинувачених і потерпілих, а також у підтриманні балансу між інтересами держави та громадянина. Недооцінка цієї ролі може призвести до обмеження прав громадян і послаблення ефективності всієї системи правосуддя, саме тому є важливим, щоб позиція адвокатури належним чином враховувалася при розробці законодавчих ініціатив і формуванні судової практики.

Заклик до виваженого підходу

Закладений в Законопроекті підхід суперечить стратегічному курсу України на євроінтеграцію, підриває довіру суспільства до правової системи та ставить під сумнів ефективність реформ, спрямованих на зміцнення незалежності судової влади, забезпечення прав людини та боротьбу з корупцією.

Члени Комітету АПУ з кримінального та кримінально-процесуального права, а також Асоціації в цілому, переконані, що подальші законодавчі ініціативи мають розроблятися з урахуванням комплексного аналізу стану правової системи України і у співпраці із професійною юридичною спільнотою. Їхня реалізація повинна сприяти побудові сталої та справедливої системи правосуддя, яка працюватиме на благо Українського народу та сприятиме інтеграції до Європейського Союзу, а не повертатиме нашу державу на шлях порушення прав людини та правової невизначеності.

З повагою
Президент Асоціації правників України

Микола СТЕЦЕНКО

Голова Комітету АПУ з кримінального та кримінально-процесуального права

Максим ШЕВЕРДІН